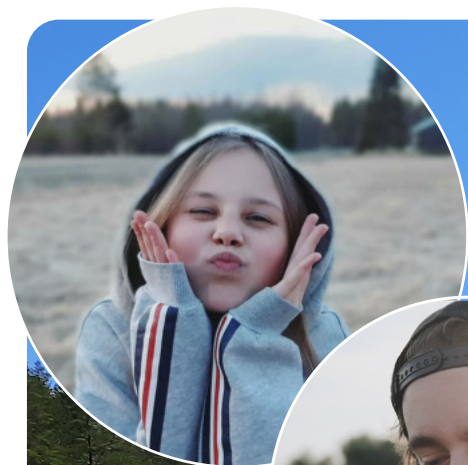

Alavuden kaupunki

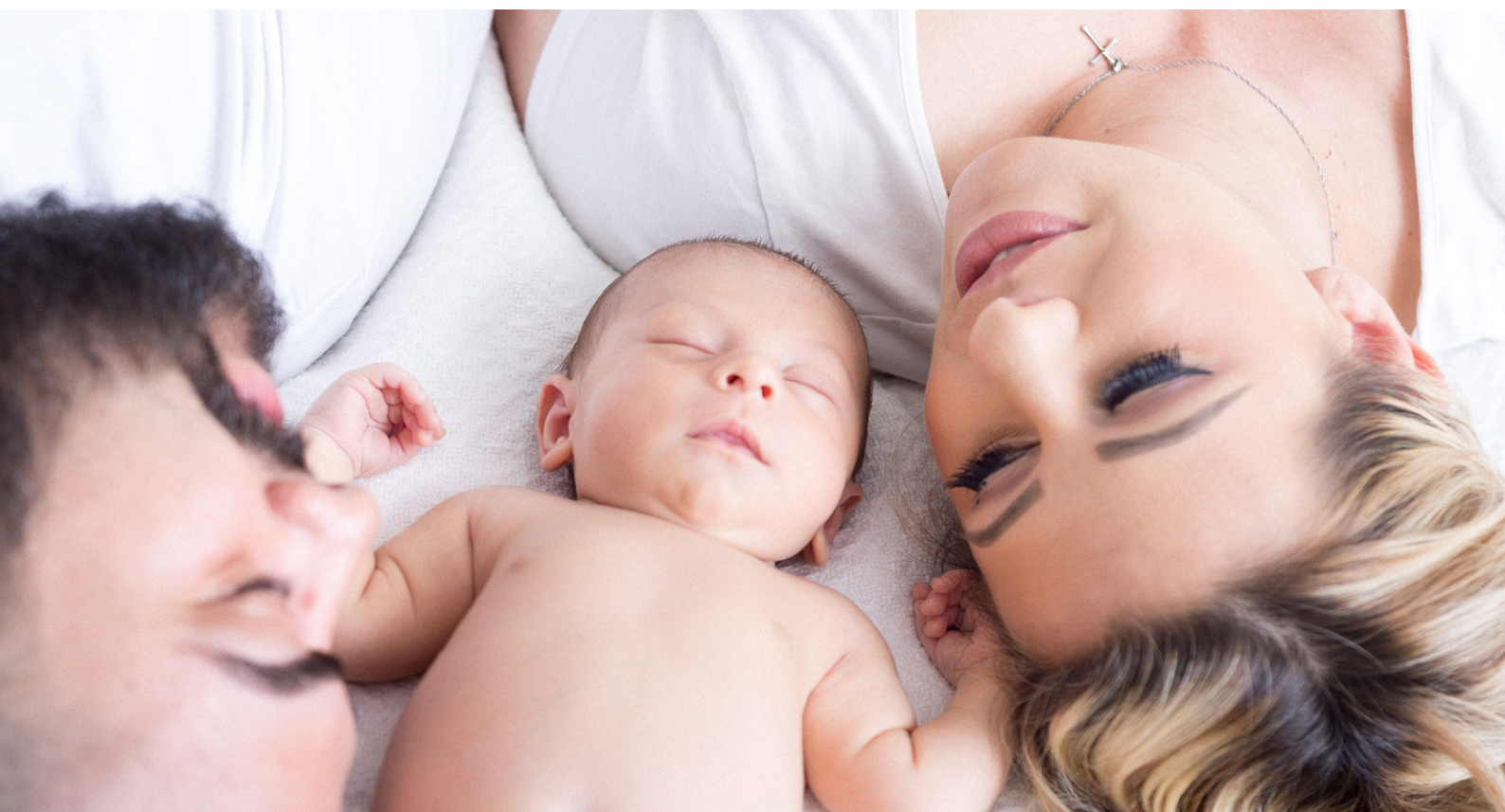
HYVINVOINTIKERTOMUS ja suunnitelma toimenpiteistä

Alavus on
asukkaitaan varten

SISÄLTÖ

JOHDANTO	1
ALAVUS ON ASUKKAITAAN VARTEN	2
HYVINVOINNIN NYKYTILA	3
<i>Väestö- ja ikärakenne, työllisyys</i>	3
<i>Sairastavuus, pienituloisuusaste, toimeentulo</i>	5
LAPSET, NUORET JA PERHEET	6
<i>Perheet, varhaiskasvatus</i>	6
<i>Kouluikäiset</i>	7
<i>Nuoret</i>	9
TYÖIKÄISET	10
<i>Työmarkkinatilanne, työttömyys</i>	10
IKÄIHMISET	12
<i>Kansaneläke, yksinasuvat, yksinäisyys</i>	12
KAUPUNGIN TAVOITTEET HYVINVOINNIN EDISTÄMISEKSI	13
ERI IKÄRYHMISSÄ	
<i>Lapset, nuoret ja perheet</i>	13
<i>Työikäiset</i>	14
<i>Ikäihmiset</i>	15
HYVINVOINNIN EDISTÄMISTÄ TUKEVIA OHJELMIA	16

Hyvinvointi on moniulotteinen asia, joka merkitsee erilaisia asioita ihmisille elämän eri vaiheissa. Hyvinvoinnin kokemus koostuu jokaisen itselleen tärkeiksi kokemista asioista.

Terveystenhuoltolain 12 §:n mukaan kunnan on seurattava asukkaistensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Lain mukaan kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan lakisääteinen perustehtävä. Tavoitteena on lisätä kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä, ehkäistä sairauksia sekä syrjäytymistä ja vahvistaa kuntalaisten osallisuutta. Hyvinvointia ja terveyttä edistetään kaikilla kunnan toimialoilla ja yhteistyösä hyvinvoinnin edistämiseksi tehdään poikkihallinnollisella yhteistyöllä. Edistämällä kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä voidaan parantaa asukkaiden elämänlaatua, lisätä työllisyyttä ja tuottavuutta sekä ehkäistä ja hillitä sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden kasvua.

Hyvinvointikertomus kokoaa yhteen hajallaan olevaa tietoa asukkaiden hyvinvoinnin tilasta kaupungin hyvinvointityön ja strategisen kehittämisen pohjaksi. Pyrkimyksenä on nostaa esille tärkeimpiä kysymyksiä ja haasteita, joihin kaupungin tulisi toiminnassaan kiinnittää huomiota.

Tässä hyvinvointikertomuksessa kuvataan alavutelaisten hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Samalla kuvataan kaupungin palveluissa tuotettuja toimenpiteitä, joilla vastataan asukkaiden hyvinvointitarpeisiin. Tähän tarkasteluun on pyritty löytämään oleelliset, suurta joukkoa kuntalaisia koskevat indikaattorit.

”Mielestäni Alavudella parasta on kaunis luonto ja järvimaaisemat. On, hyvä tietää, että omiin naapureihin voi luottaa ja saa elää, turvallisessa ympäristössä”

Kerro Liisalle -kampanjan vastaus, 2020.

ALAVUS ON ASUKKAITAAN VARTEN

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Alavudella pohjautuu vahvasti Kaupunkistrategia 2025 -kehittämisohjelmaan. Kaupungin toiminnan keskeisiksi arvoiksi on nostettu avoimuus, rohkeus, yhteisöllisyys ja vastuullisuus ja näille arvoille rakennetaan kaupungin kehittämistyö, palvelujen rakentaminen sekä hallinnollinen toiminta. Kaikki neljä kaupungin strategista päämäärää liittyvät hyvinvoinnin edistämiseen, mutta vahvimmin siihen liittyvät Hyvinvoiva ja osaava asukas.

Alavuden kaupungin strategiset päämäärät ja tavoitteet:

Elinvoimainen Alavus

- Yrittäjyys elinvoiman veturina
- Kaikki mukaan -toimintatapa
- Viihtyisä kaupunkikeskus ja elävät kylät
- Toimiva ja mahdollistava infrastruktuuri
- Ennakoiva maanhankinta ja mahdollistava kaavoitus, asumisen uudenlaiset mahdollisuudet

Hyvinvoiva asukas

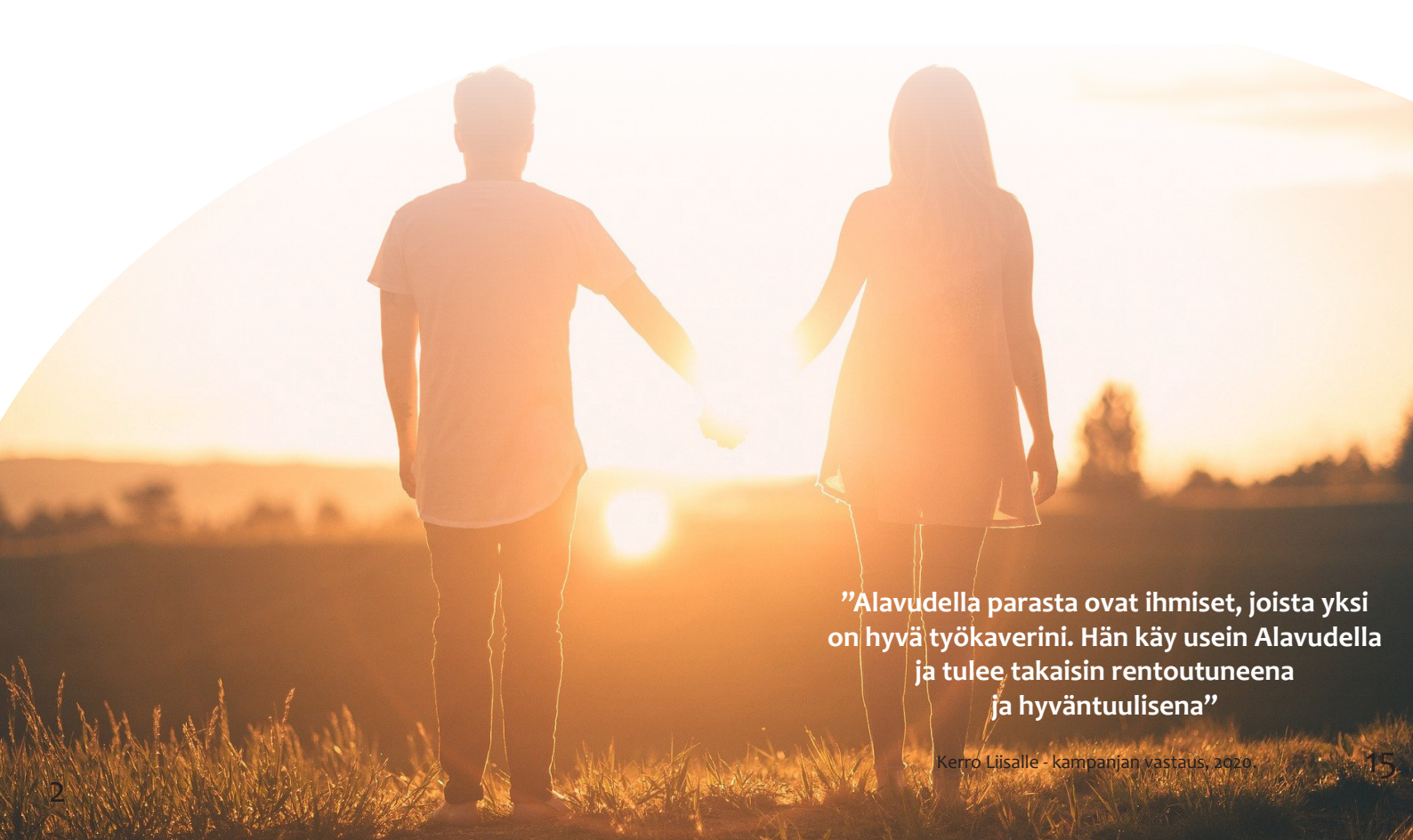
- Tuemme eri ratkaisuihimme yhteisöllisyyttä ja asukkaiden onnellisuutta
- Monipuoliset harrastus- ja osallistumismahdollisuudet
- Asukkailleen sopiva kaupunki
- Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut asukkaiden tukena
- Työelämään osallistumisen tukeminen hyvinvoinnin perustana.

Osaava asukas

- Arvostamme hyvää kasvatusta ja koulutusta turvallisessa ympäristössä
- Koulutusverkosto elinikäisen oppimisen tukena
- Tuemme kaupunkilaisten mahdollisuuksia digiosaamiseen

Hyvin toimiva kaupunkikonserni

- Kestävä kuntatalous
- Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö
- Joustava ja toimiva organisaatio
- Vuorovaikutteinen viestintä
- Tehokkaasti toimiva organisaatio

”Alavudella parasta ovat ihmiset, joista yksi on hyvä työkaverini. Hän käy usein Alavudella ja tulee takaisin rentoutuneena ja hyväntuulisena”

HYVINVOINNIN NYKYTILA

Hyvinvointi on laaja käsite. Siihen kuuluvat yleisesti mm. elinympäristö ja elinolot, työllisyys ja työolot, toimeentulo, terveys, sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma. Suomalaisten hyvinvointi on keskimäärin kehittynyt myönteiseen suuntaan, mutta tästä huolimatta väestöryhmien väliset erot hyvinvoinnissa eivät ole kaventuneet.

Väestöryhmien väliset erot ulottuvat kaikkiin hyvinvoinnin osa-alueisiin. Tulotasolla, koulutustaustalla ja ammatilla on selvä yhteys hyvinvointiin ja terveyteen. Huono-osaisuus ja pahoinvointi voivat kasaantua joihinkin väestöryhmiin, mikä suurentaa väestöryhmien välisiä eroja. Tarkasteluissa verrokkeina käytetään lähinnä Alajärveä, Kauhajokea ja Kauhavaa, jotka asukasluvultaan sekä oman alueensa keskuksina ja suhteessa maakuntakeskukseen muistuttavat Alavuden asemaa. Lisäksi vertailutietoa koko maan, Etelä-Pohjanmaan maakunnan ja sekä maakunnan eri alueiden osalta on tuotu esiin.

Asukkaiden kokemus omasta hyvinvoinnistaan

Alavuden kaupunki on selvittänyt asukkaiden ajatuksia kotikaupungistaan ja elämästään erilaisten kyselyjen avulla vuoden 2020 aikana. **Kerro Liisalle - kampanja oli käynnissä 1.2.-30.6.2020** ja siinä kuntalaisilla ja matkailijoilla oli mahdollisuus kertoa, mikä Alavudella on parasta. Vastauksia tuli lähes 400 kappaletta. Asukkaat nostivat esille monipuoliset harrastus- ja liikuntamahdollisuudet, kauniin luonnon, rauhallisen ja turvallisen asuinympäristön sekä ihmisten ystävällisyyden ja yhteisöllisyyden.

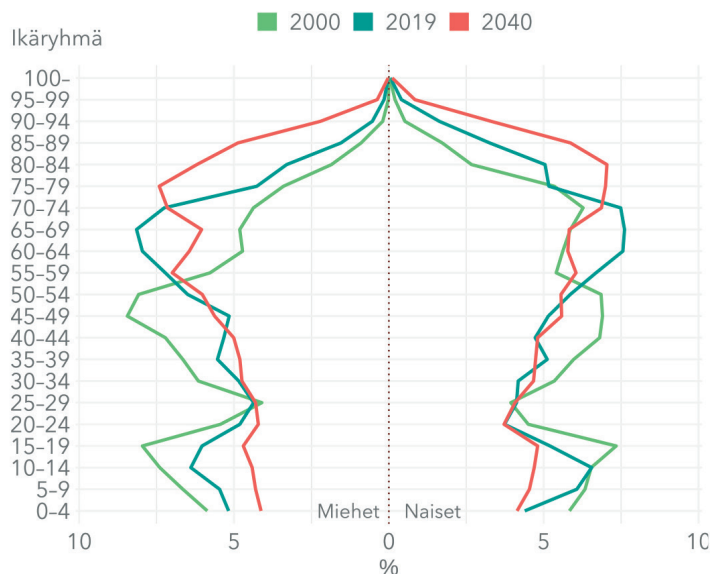
Myös taloustutkimuksella teetetyn asukaskyselyn (2020) vastauksissa suurin osa vastaajista koki, että voi hyvin ja tuntee olonsa turvalliseksi asuessaan Alavudella. Tulokset olivat keskimäärin parempia kuin koko muun aineiston 14 kunnassa.

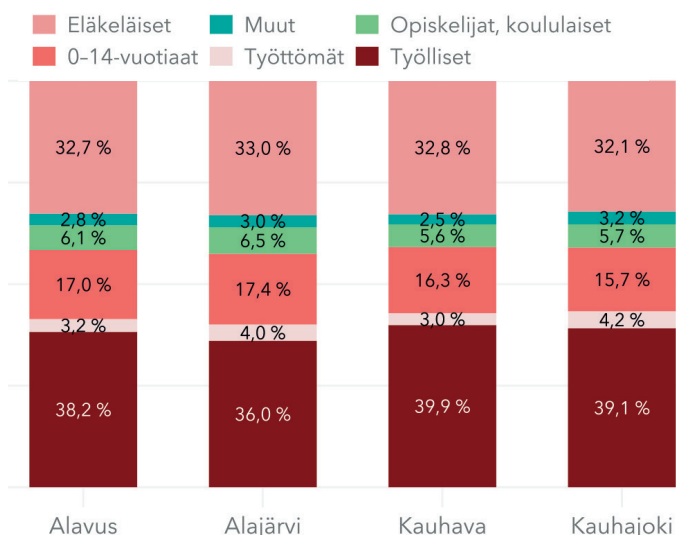
Taloustutkimus Oy, 2020.

Väestö- ja ikärakenne, työllisyys, koulutus ja elinkeinot

IKÄRAKENNE 2000-2040.

TOIMIRAKENNE 2019

Väestö ja työpaikkakehitys nivoutuvat kiinteästi toisiinsa. Lisäksi väestökehitykseen vaikuttaa nuorten hakeutuminen opiskelemaan ja myöhemmin työelämään opiskelupaikkakunnalle. Suurempien keskusten vetovoima näkyy myös siinä, että Alavudella toimivilla yrityksillä on joihinkin tehtäviin vaikea saada rekrytoitua työntekijöitä.

Vuonna 2018 alkutuotannon osuus kaikista työpaikoista oli 9,1%, jalostuksen 24% ja palvelujen 65,6%. Työpaikkojen lukumäärä vuonna 2018 oli 4362.

Alavuden asukasluvun ennakoitaan laskevan lähes jokaisessa ikäluokassa lukuun ottamatta iäkkäämpiä (yli 75-84 -vuotiaat). Valtakunnan yleisen kehityksen mukaan myös Alavudella ennustetaan selvää laskua työikäisten määrässä.

Alavudella syntyi vuonna 2020 107 lasta, joka on 7 lasta enemmän kuin vuonna 2019.

Vuonna 2019 Alavudelta muutettiin eniten muualle Etelä-Pohjanmaalle. Poismuuttaneista suurin osa oli 20-24-vuotiaita (48 henkilöä). Alavuden samoin kuin verrokkikuntien huoltosuhde heikkenee (vuosimuutos Alavudella -4,3% vuonna 2018).

2016 - 2018 netto	TOP 10
Mistä muutetaan?	Ikkm
Virrat	15
Parkano	15
Kuortane	13
Alajärvi	13
Ähtäri	11
Humppila	8
Hämeenlinna	7
Savonlinna	5
Nurmijärvi	5
Hämeenkyrö	5
Yhteensä	97

2016 - 2018 netto	TOP 10
Minne muutetaan?	Ikkm
Seinäjoki	-167
Tampere	-58
Jyväskylä	-46
Espoo	-19
Vantaa	-19
Oulu	-17
Turku	-16
Ilmajoki	-13
Lempäälä	-13
Pori	-12
Yhteensä	-380

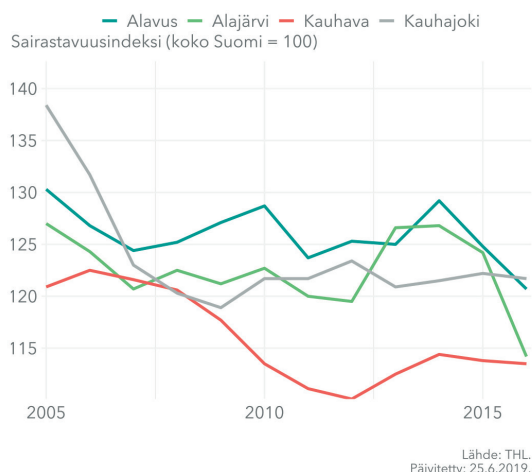
Asukaskyselyssä 2020 esiin tulleet TOP 5 tulokset

1. Koen oloni turvalliseksi Alavudella
2. Voin hyvin asuessani Alavudella
3. Alavus on viihtyisä ympäristö asua ja elää
4. Lasten ja nuorten on hyvä kasvaa Alavudella
5. Eläminen on kohtuuhintaista Alavudella

(Taloustutkimus Oy, 2020)

Sairastavuus, pienituloisuusaste, toimeentulo

**Sairastavuusindeksi
2005-2016**

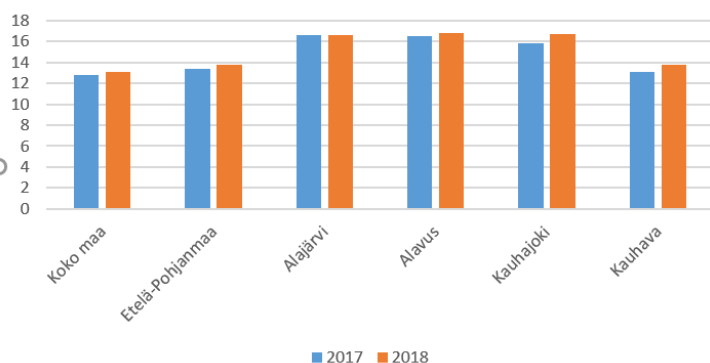

Sairastavuusindeksi oli Alavudella 120,7 vuonna 2016, mikä oli 3,3 % vähemmän kuin edellisellä vuonna. THL:n sairastavuusindeksi kuvaa kuntien ja alueiden väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Indeksillä huomioidaan seitsemän eri sairausryhmää ja neljä eri painotusnäkökulmaa, jotka ovat syöpä, sepelvaltimotauti, aivoverisuonisairaudet, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, mielenterveyden ongelmat, tapaturmat ja dementia.

Korkea sairastavuusaste on sekä ihmisten hyvinvointia heikentävä tekijä että rasite kansantaloudelle. Sairastavuuden vähentämiseksi ei koko väestön tasolla ole nopeita ratkaisuja, mutta esim. liikalihavuuden vähentämisellä ja estämisellä saavutetaan selviä terveyshyötyjä.

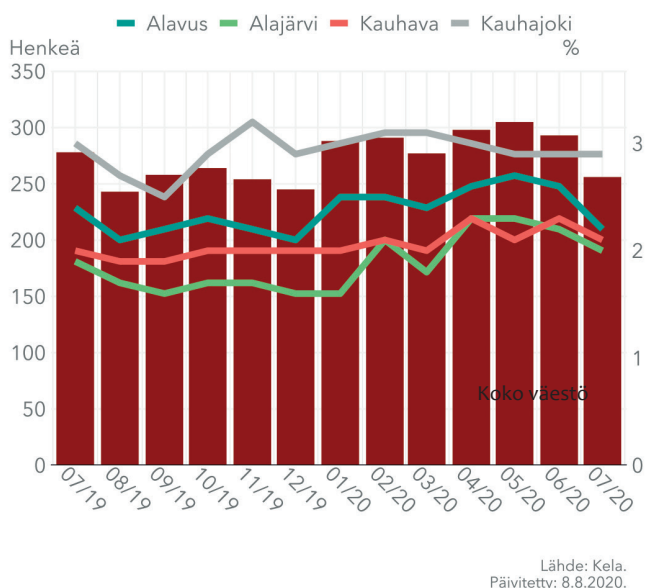
Sosiaalisesti aktiivisilla ihmisillä on pienempi ennenaikaisen kuoleman ja pitkäaikaiseen laitoshoidon sijoittumisen riski kuin sosiaalisiin toimintoihin vähemmän osallistuvilla. Alavudella yhteisöllisyyden tukeminen on nostettu strategiatavoitteeksi asti. Yhteisöllisyyden ja järjestötoiminnan tukemisella lisätään asukkaiden osallisuutta.

Yleinen pienituloisuusaste

Osallistumisen mahdollisuuksia asukkaille tarjoaa kaupungin hyvinvointipalvelut eli liikuntapalvelut, kulttuuripalvelut, kirjasto, nuorisopalvelut ja kansalaisopisto sekä aktiivinen ja vireä kolmas sektori.

**Perustoimeentulon saajat
ja saajien osuus väestöstä
2019-2020**

Alavuden yleinen **pienituloisuusaste** on hieman noussut ja on yleisempää kuin Etelä-Pohjanmaalla ja koko maassa. Vaikka yleinen pienituloisuusaste on noussut, **pienituloisten osuus kaikista perheistä sen sijaan on hieman laskeutunut.**

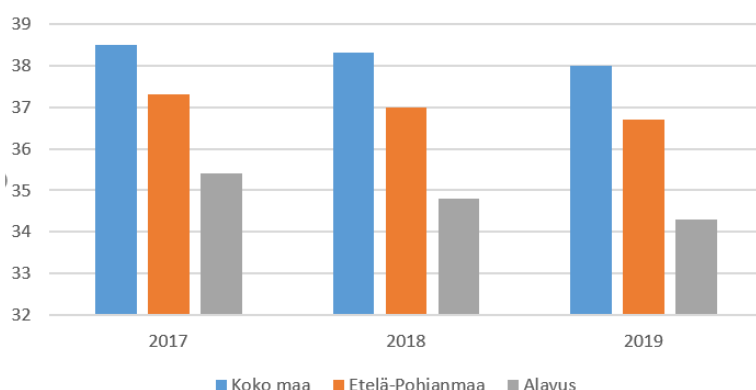
Pienituloisuusasteeseen vaikuttaa paikkakunnan elinkeinorakenne ja työelämän ulkopuolella olevien suuri määrä. Asukkaiden pienituloisuus lisää kunnallisten palveluiden tärkeyttä. Pienituloisuusaste kuvaa, kuinka suuri osa alueen väestöstä kuuluu kotitalouksiin, joiden tulot jäävät suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolelle. Kaikilla alueilla on käytössä sama pienituloisuusraja.

LAPSET, NUORET JA PERHEET

Kasvu ympäristön eli kodin, varhaiskasvatuksen, koulun ja vapaa-ajan ympäristön olosuhteet heijastuvat perheisiin ja sitä kautta lasten ja nuorten terveyteen, oppimiseen, käyttäytymiseen ja lopulta hyvinvointiin. Erilaiset suojaavat tekijät kuten läheiset ja turvalliset ihmissuhteet, onnistumisen kokemukset koulussa tai harrastuksissa turvaavat kuitenkin lasta ja perheitä ja toimivat suojaavina tekijöinä tilanteissa, joissa elämään ilmestyy hyvinvointia uhkaavia tekijöitä.

Perheet, varhaiskasvatus

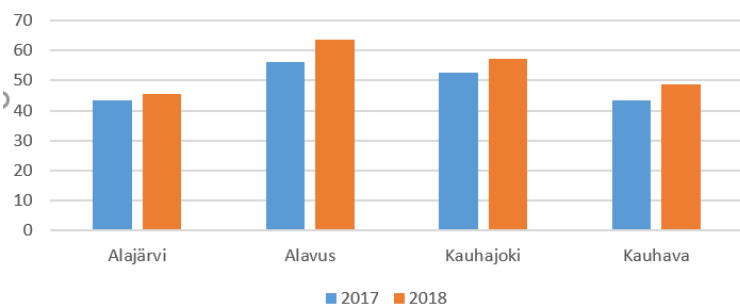
Lapsiperheiden osuus %

Alavudella varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten määrä on nousussa verrokkikuntien tapaan. Varhaiskasvatus vaikuttaa monilla tavoin lasten ja perheiden hyvinvointiin. Varhaiskasvatuksessa lapsella on mahdollisuus osallistua itselle mielekkääseen ja pedagogisesti rakennettuun toimintaan. Vaikutukset ovat erityisen suuret etenkin niillä lapsilla, joilla on mm. oppimisvaikeuksia tai joiden elinolot ovat vaikeat. Varhaiskasvatus lisää sekä lasten keskinäistä, että yhteiskunnallista tasa-arvoa.

Lapsiperheiden osuus kertoo, kuinka suuressa osassa perheitä on alle 18-vuotiaita lapsia.

Kaikki kunnan kustantamaan varhaiskasvatukseen osallistuneet 31.12., % 1 - 6-vuotiaista

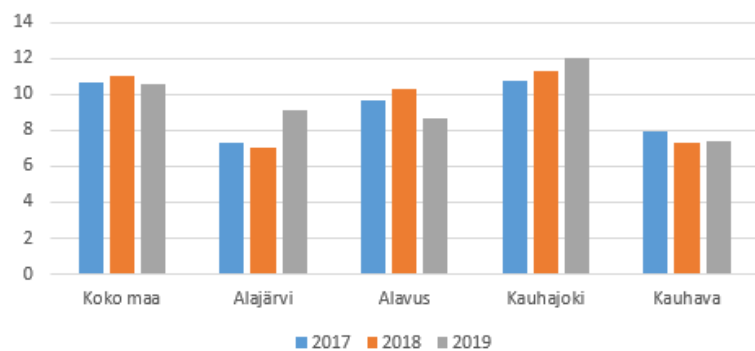

Lapsille, nuorille ja perheille suunnattu yhdistys- ja järjestötoiminta on Alavudella aktiivista ja monipuolista. Kaupungin hyvinvointipalvelut (liikuntapalvelut, nuorisopalvelut, kirjasto, kansalaisopisto ja kulttuuripalvelut) järjestävät yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa lapsille ja nuorille matalankynnyksen harrastustoimintaa ja tapahtumia säännöllisesti.

Varhaiskasvatus-, sivistys- ja liikuntapalvelut ovat aktiivisesti mukana erilaisissa lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttavissa hankkeissa.

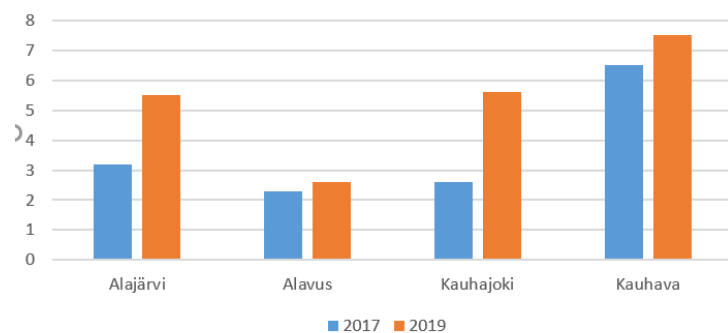
Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, %
lapsiperheistä

Toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden määrä on Alavudella hieman laskenut. Toimeentuloa saaneet lapsiperheet - indikaattori ilmaisee kalenterivuoden aikana toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuuden kaikista lapsiperheistä.

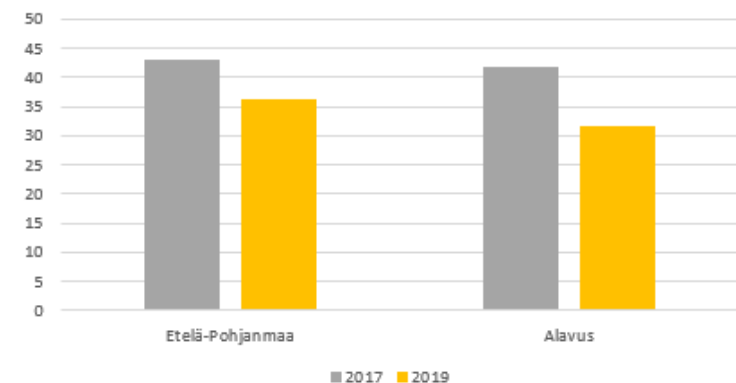
Kouluikäiset

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

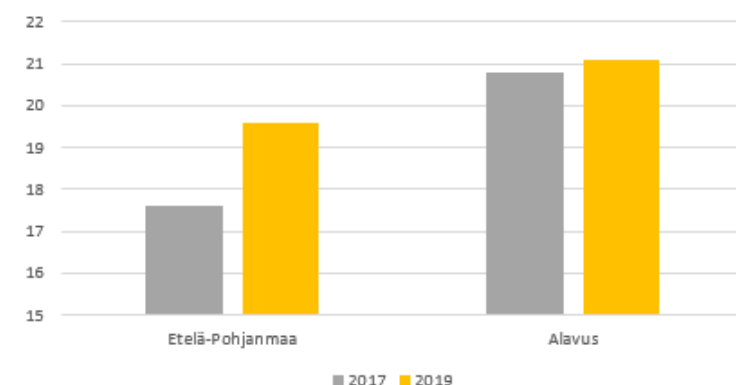
Yläkouluikäisten keskuudessa **elämänsä erittäin tyytyväisten osuus** on kouluterveyskyselyn perusteella lisääntynyt kahden vuoden aikana. Yli 90% yläkoulu- ja ammattikouluikäisistä ja yli 80% alakouluikäisistä harrastaa jotain kerran viikossa. Kouluterveyskyselyn mukaan suurimmalla osalla sekä ala- että yläkouluikäisistä lapsista on vähintään 1 ystävä. Usein itsensä yksinäiseksi tuntevien alakouluikäisten tyttöjen (4.-5. kl) osuus on kuitenkin hieman nousut (1,3% -> 3,6%).

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4.-5.lk

Alavudella yläkoulu- ja ammattikouluikäisten keskuudessa koulukiusatuksi kokeminen on vähäistä ja selkeästi vähäisempää kuin verrokkikunnissa (n. 3% kokee kiusaamista kerran viikossa). **Koulukiusaaminen** lisää lapsen ja nuoren turvattomuuden tunnetta ja on vakava uhka terveydelle, hyvinvoinnille ja koulumotivaatiolle. Kiusaaminen vaikuttaa kouluvihtyvyyteen, heikentää koulu- ja opintosuorituksia sekä aiheuttaa poissaoloja.

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8.-9.lk.

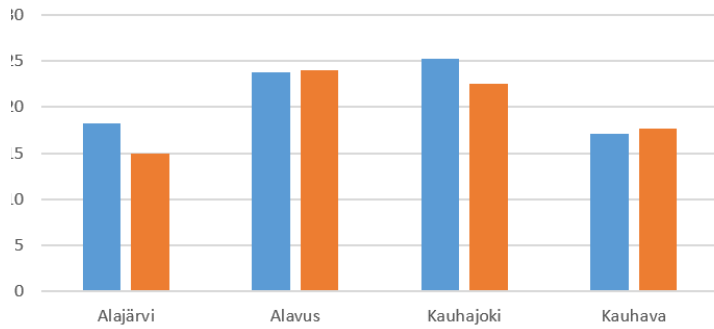

Alavutelaisilla 8-9.lk tyttöillä päivittäisen, vähintään 1 h liikunnan määrä on lisääntynyt, mutta samanikäisten poikien keskuudessa vastaavasti vähentynyt. Samaan aikaan ylipaino tyttöjen keskuudessa on lisääntynyt (20,8% -> 22,1%). Alavudella sekä yläkouluikäisillä tytöillä että pojilla ylipaino on yleisempää kuin Etelä-Pohjanmaalla yleensä. Yläkouluikäiset nuoret liikkuvat kuitenkin päivittäin hieman enemmän kuin Etelä-Pohjanmaalla yleisesti. Alakouluikäisten liikunnan määrä on vastaavasti laskenut ja 4.-5. luokkalaista pienempi osuus liikkuu vähintään tunnin päivässä kuin Etelä-Pohjanmaalla yleensä.

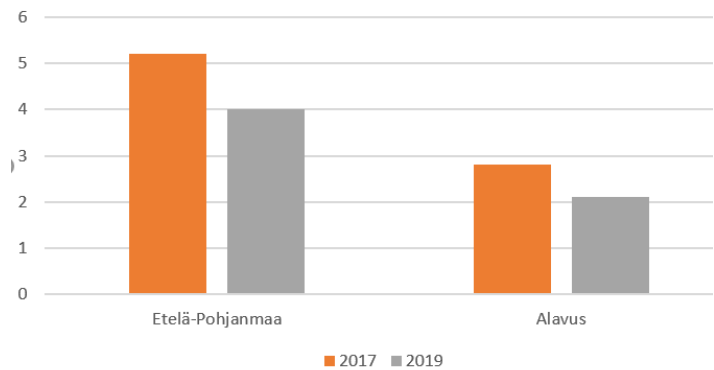
"Tykkään meidän koulusta paljon ja siitä, kun täällä on paikkoja, missä voi olla vapaa-ajalla tai koulun jälkeen kavereiden kanssa!"

Kerro Liisalle -kampanjan vastaus, 2020.

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Käyttää alkoholia viikottain %, 8.-9lk.

”Alavuden elinvoimaisilla kylillä on tavoitteena pitää mahdollisuus varhaiskasvatukseen, eskariin ja ensimmäisiin koululuokkiin turvallisessa ympäristössä.”

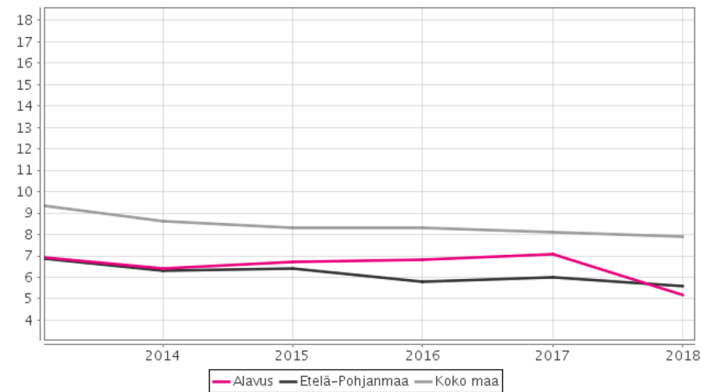
Säännöllisellä liikunnalla on useita lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä vaikutuksia. Liikunta kehittää tuki- ja liikuntaelimestöä, parantaa painonhallintaa, kehittää liikuntataitoja, opettaa vuorovaikutustaitoja ja sosiaalisten suhteiden muodostamista (UKK-instituutti 2020). Kouluikäisten lasten liikuntasuosituksen mukaan kaikkien 7–18-vuotiaiden tulee liikkua vähintään 1–2 tuntia päivässä monipuolisesti ja ikään sopivalla tavalla. Yli kahden tunnin pituisia istumisjaksoja tulee lisäksi välttää.

Päihteiden käytön suhteen suuntaus on ollut positiivista. Päivittäinen tupakointi on vähäistä ja esimerkiksi yläkouluikäisten poikien osalta laskua vuoteen 2017 on ollut lähes 8%. Poikien osalta myös päivittäin tai silloin tällöin nuuskaa käyttävien osuus laskenut selvästi. Vastaavasti tyttöjen osalta käyttö on hivenen noussut. Myös alkoholin suhteen suuntaus on ollut sama. Viikottain alkoholia käyttäneiden poikien osuus on laskenut, mutta tyttöjen keskuudessa käyttö on lisääntynyt (3,3% ilmoittaa käyttävänsä kerran viikossa tai useammin).

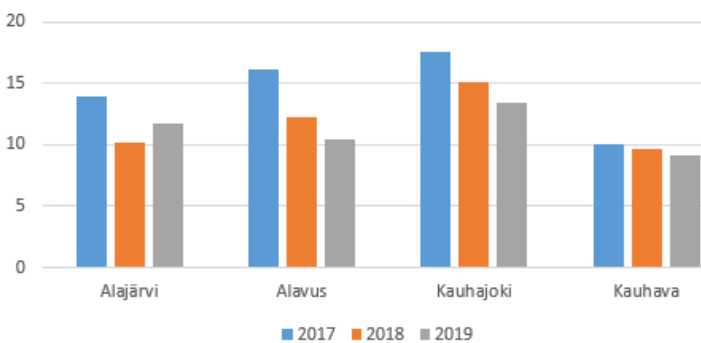
Alavudelle on suunnitteilla **pienten lasten koulumalli**. Vaikka oppilasmäärä vähenisi, Alavuden elinvoimaisilla kylillä on tavoitteena pitää mahdollisuus varhaiskasvatukseen, eskariin ja ensimmäisiin koululuokkiin turvallisessa ympäristössä. Tulevina vuosina oppilastilannetta seurataan ja tarvittaessa yhdistetään isommille oppilaille paremmin sopivia luokkakokonaisuuksia. Tämä ratkaisu huomioi sekä lapsen ja perheen tarpeet että kylän toiveet.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, %
vastaavanikäisestä väestöstä

Nuorisotyöttömät % 18-24 -vuotiaasta
työvoimasta

Koulutusverkon kehittäminen koulutusmahdollisuuksia luomalla ja olemassa oleviin toisen asteen koulutuksiin panostaminen on tärkeä osa nuorten hyvinvoinnin edistämistä. Nuorisotyötä ja -politiikkaa toteutetaan monialaisena yhteistyönä Alavudella!

Yhä usempi alavutelainen nuori on saanut peruskoulun jälkeisen opiskelupaikan. Peruskoulun jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus oli vuoden 2018 lopussa verrokkikuntien kanssa samalla tasolla, n. 66,5% 15-vuotta täyttäneestä väestöstä. Etelä-Pohjanmaalla vastaava luku oli 71,1 ja koko maassa 73,3%. **Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden** 17-24 -vuotiaiden määrä on lähtenyt jyrkempään laskuun kuin Etelä-Pohjanmaalla ja Koko Suomessa.

Nuorisotyöttömyyden aste oli 10,4 % vuonna 2019. **Nuorisotyöttömien osuus** 18-24 -vuotiaiden työvoimasta on myös laskenut, mikä viittaa myös peruskoulun jälkeisen opiskelun lisääntymiseen. Nuorten työttömyysaste on käytännössä aina korkeampi kuin aikuisten. Nuoret liikkuvat työmarkkinoilla enemmän, etsivät ja vaihtavat työpaikkoja usemmin ja heillä on aikuisväestöä enemmän määräaikaista työsuhdetta sekä mm. opiskelusta johtuvia taukoja työelämästä.

Alavuden kaupunki on panostanut nuorten työllistymiseen sekä tarjoamalla kesätyöpaikkoja että tukemalla yrityksiä ja yhdistyksiä kesätyöllistämistuen avulla. Haastellisen vuoden 2020 aikana nuorille tarjottiin sama määrä kesätyöpaikkoja kuin edellisinä vuosina ja kesätyöllistämistuen määrää nostettiin.

Oppimismahdollisuuksien turvaaminen ja elinikäinen oppiminen ovat strategiatasolla tärkeitä päämääriä ja tavoitteita. Koulutusverkon kehittäminen ja uusien koulutusmahdollisuuksien luominen mm. korkea-asteen koulutusten osalta ja olemassa oleviin toisen asteen koulutuksiin panostaminen ja edelleen kehittäminen ovat tärkeä osa nuorten hyvinvoinnin edistämistä Alavudella.

Alavuden kaupungin nuorisotyön tavoitteena on mahdollistaa turvallinen asuinpaikka, jossa nuori tulee kuulluksi yhteisön tasavertaisena jäsenenä. Nuorisotyötä ja -politiikkaa toteutetaan monialaisena yhteistyönä, jossa ovat mukana seurakunta, järjestöt, koulut ja muut nuorten kanssa toimivat tahot.

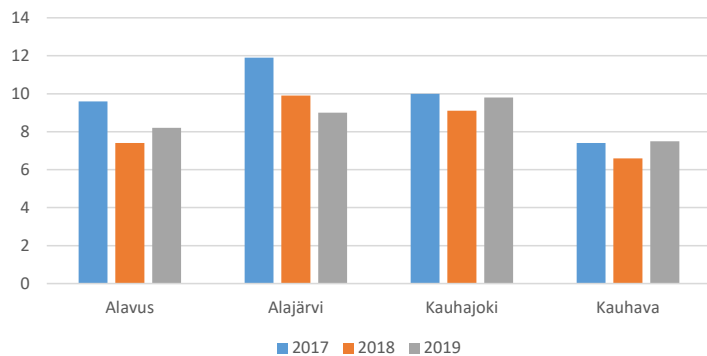
TYÖIKÄISET

Työikäisessä väestössä terveyserot ovat selkeitä. Työpaikoilla ja työmarkkina-aseamalla on tärkeä rooli terveyserojen synnyssä. Alemmissa sosiaaliryhmissä terveys ja elämänlaatu ovat keskimäärin heikompia, elintavat epäterveellisemmät, ennenaikainen kuolleisuus suurempaa sekä toiminta- ja työkyky heikompaa. Pitkittynyt tai toistuva työttömyys altistavat ongelmien kasaantumiselle ja heikentävät elämänhallintaa.

Työikäisten hyvinvointia parannetaan työpaikkoja luomalla ja mahdollistaamalla koulutusvaihtoehtoja omalle paikkakunnalle. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä voidaan vähentää sairastavuutta vähentävillä toimenpiteillä. Vaikuttavien sairastavuutta vähentävien toimenpiteiden kehittämiseksi ja saamiseksi käytännön toimiksi vaaditaan monialaista monen toimijan yhteistyötä.

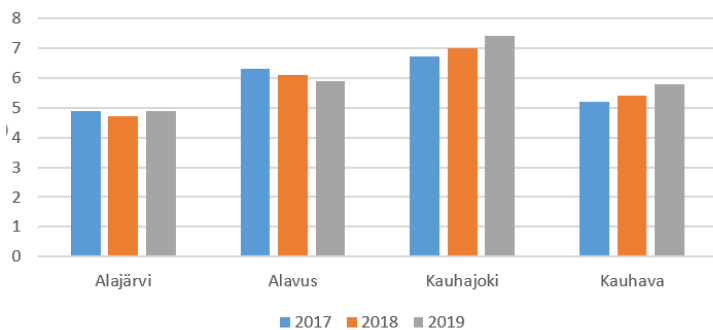
Työmarkkinatilanne, työttömyys

Työttömät osuus % työvoimasta

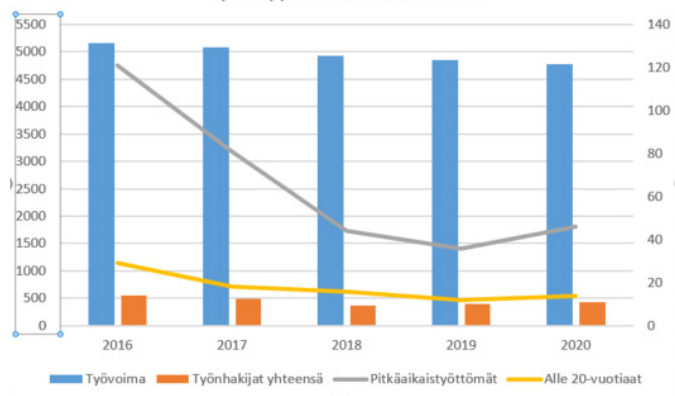
Työpaikat eivät ole ainoastaan elinvoima- ja kuntataloustekijä, vaan myös hyvinvointitekijä. Alavuden työpaikkaomavaraisuus, eli alueen väestön ja työpaikkojen välinen suhde oli 99,1 % vuonna 2017. Alavutalaisista 77,4% kävi töissä omalla paikkakunnalla vuonna 2017. Työllisyysaste vuoden 2018 lopussa oli 71,8%. Vuoden 2019 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus Etelä-Pohjanmaan työvoimasta oli 8,1%, joka oli Manner-suomen toiseksi alhaisin. Koko maassa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,8%. Koronapandemia aiheutti hetkellisen piikin työttömyystilastoihin keväällä 2020.

Perustoimeentuloa vuoden aikana saaneet 25-64 -vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä.

Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvien osuus 20-64 -vuotiaista oli Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2018 n. 25% (Koko maassa n. 27%). Lukua ei ole saatavilla Alavuden osalta. Työikäisten hyvinvoinnin tukemiseen osallistuvat Alavudella niin liikunta- ja kulttuuripalvelut, kirjasto, kansalaisopisto sekä aktiiviset yhdistykset ja järjestöt, jotka toiminnallaan mahdollistavat runsaan harraste- ja viriketoiminnan Alavudelle. Toiminnankukka – hanke, Mattopesula, Kuussoten pajatoiminta ja Työllisyyden kuntakokeilu -hanke tukevat heikossa työmarkkina-asemassa olevia työikäisiä.

Työllisyyskatsaus 2016-2020

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan Etelä-Pohjalaisista 20-64 -vuotiaista n. 52% koki itsensä onnelliseksi vuonna 2018. Psykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus 20-64 -vuotiaista oli n. 11%. Alavuden osalta lukuja ei ole saatavilla, mutta Etelä-Pohjanmaan lukuja voidaan pitää suuntaa antavina.

Lakeudenportin kansalaisopisto järjestää lukuvuoden 2020-2021 aikana yhteensä n. 180 eri kurssia ja yli 6000 tuntia opetusta Alavudella, mistä suurin osa on työikäisille suunnattua vapaa-ajan tarjontaa.

Taloustutkimuksen asukaskyselyn (2020) mukaan työikäiset kokivat olonsa turvallisiksi ja asuinolosuhteet hyväksi lasten ja nuorten kasvua ajatellen. Vastanneista 50-64 -vuotiaat kokivat vahvimmin voivansa hyvin Alavudella.

Alavuden korkea sairastavuus näkyy **työkyvyttömyyseläkkeiden määrässä**. Alavudella työkyvyttömyyseläkettä saavien 25-64 -vuotiaiden määrä on pysynyt viime vuodet n. 10%:ssa (9,9%), mutta osuus on silti korkeampi kuin koko maassa (6,6%) ja Etelä-pohjanmaalla yleisesti (8,5%). Eläketurvakeskuksen tietojen mukaan vuoden 2019 lopulla työkyvyttömyyseläkkeellä oli 362 henkilöä, mikä on kuitenkin selkeästi alhaisempi luku kuin vuonna 2015 (520 henkilöä).

Korkea työkyvyttömyyseläkkeellä olevien määrä yhdessä nuorten paikkakunnalta muuton kanssa vähentää käytettävissä olevan työvoiman määrää ja saattaa muodostua esteeksi esim. yrityselämän kehittymiselle. Varhaiskasvatuksessa ja koulussa on jo havahduttu toimenpiteisiin mm. lihavuuden estämiseksi, mutta toimia esim. työikäisten osalta olisi mietittävä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Työikäisten toimeentulotukimenot ovat maakunnan keskitasoa ja alemmat kuin koko maassa. 20 vuotta täyttäneistä keskiasteen tutkinnon suorittaneita oli 47,1% ja korkea-asteen 19,4 vuonna 2018, kun koko maakunnan vastaavat luvut ovat 45,7% ja 25,4%. Vastaavasti koko maassa keskiasteen tutkinnon suorittaneita 41,6 ja korkea-asteen 31,8%.

Olen kokonaisuudessaan tyytyväinen asuinkuntaani asuinpaikkana

Koen oloni turvallisiksi asuinkunnassani

Voin hyvin asuessani asuinkunnassani

Asuinkuntani on viihtyisä ympäristö asua ja elää

Lasten ja nuorten on hyvä kasvaa asuinkunnassani

Eläminen on kokonaisuudessaan kohtuuhintaista

Luotan tulevaisuuteeni asuinkunnassani

Arjen asioiden hoito asuinkunnassani sujuu helposti

Asuinkunnassani on riittävästi tekemistä vapaa-ajalle

Olen tyytyväinen käyttämiini terveydenhuollon palveluihin

Saan asuinkunnastani kaikki tarvitsemi palvelut

Asuinkuntani viestii asioistaan avoimesti ja aktiivisesti

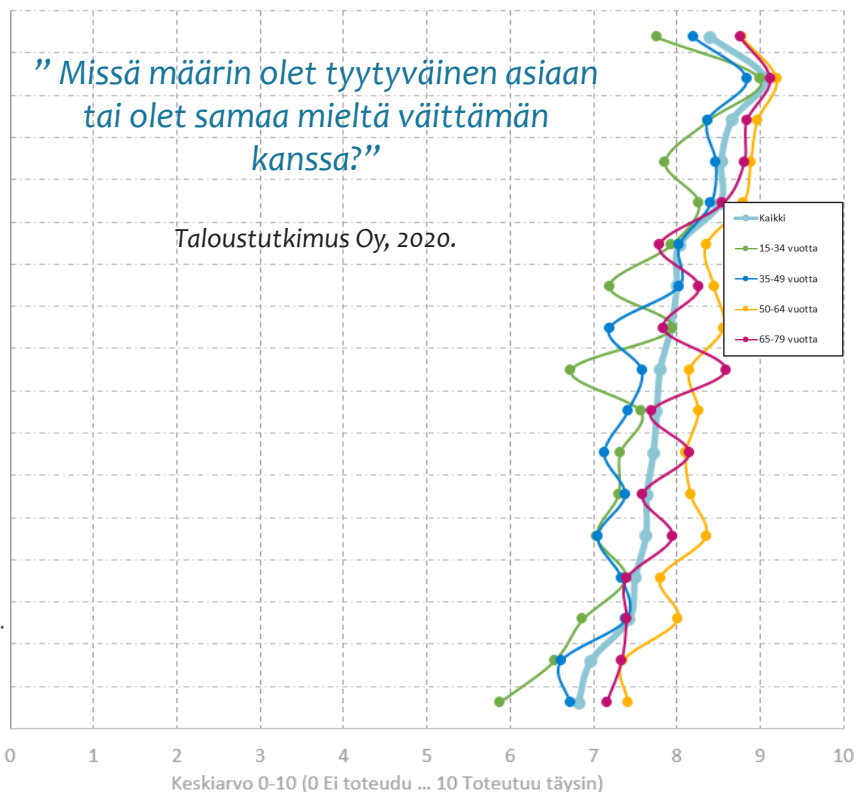
Asuinkunnassani on hyvät edellytykset tehdä etätöitä

Asuinkuntani huomioi riittävästi yrittäjien ja yritysten tarpeita

Asuinkuntani on myönteisesti esillä sosiaalisessa mediassa ja muussa...

Asuinkunnastani on lyhyet etäisyydet erilaisiin työpaikkoihin

Mielestäni asuinkuntani on vetovoimainen ja haluttu kunta

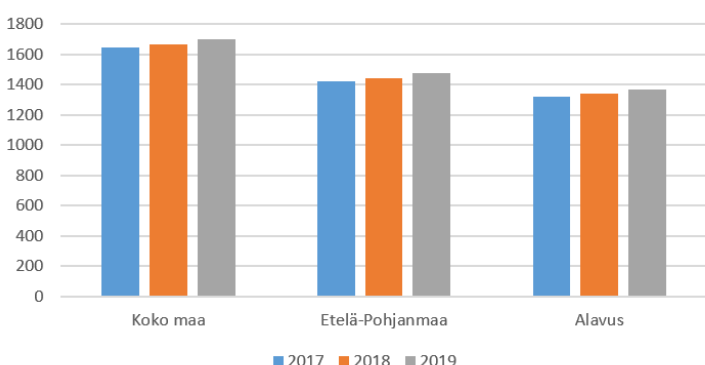

IKÄIHMISET

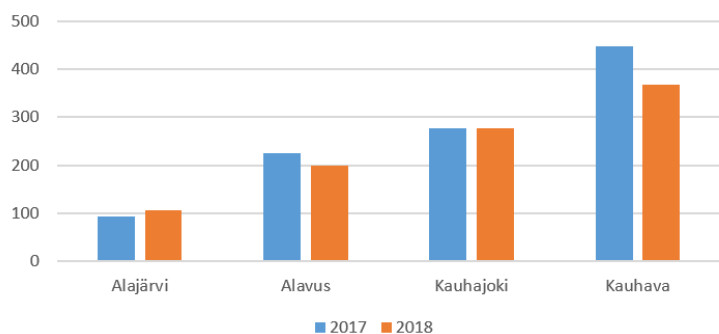
Väestön vähentyessä ja ikääntyessä huoltosuhde heikkenee, millä on vaikutusta hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, palvelutarpeisiin ja palvelurakenteeseen ikäihmisten osalta. Myös iäkkäillä sosioekonominen asema on yhteydessä toimintakykyyn ja terveyteen. Pelkkä perusasteen koulutus, yli 65 vuoden ikä ja yhden hengen taloudessa asuminen ovat riskitekijöitä pienituloisuudelle ja myös köyhyydelle. Erityisesti ikääntyvien naisten keskuudessa pienituloisuus on yleistä, sillä monet ovat työskennelleet muualla kuin työeläkettä kerryttävissä tehtävissä. Rasittavat työolosuhteet ja erilaiset työperäiset altisteet saattavat johtaa sairastumiseen ja varhaiseen eläköitymiseen. Varhainen eläköityminen voi puolestaan johtaa matalaan tulotasoon. Ikäihmiset ovat hyvin heterogeeninen väestöryhmä. Osa on aktiivisia ja omatoimisia, toiset taas tarvitsevat runsaasti apua ja palveluita. Toimintakyky vaikuttaa kaikkiin elämän osa-alueisiin ja se on kaikilla hyvin yksilöllistä. Toimintakykyä määrittelevät fyysisten ja psyykkisten ominaisuuksien lisäksi olennaisesti myös sosiaaliset suhteet ja niiden laatu.

Kokonaiseläke, yksinasuvat, yksinäisyys

Keskimääräiset kokonaiseläkkeet eur/kk

Säännöllisen kotihoiton piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet

Keskimääräiset kokonaiseläkkeet ovat Alavudella matalammat kuin Etelä-Pohjanmaalla ja koko Suomessa. **Yksinasuvien** 75 vuotta täyttäneiden osuus on lievästi laskusuuntainen koko maassa ja Alavudella. Yksinasuminen ei kuitenkaan tarkoita automaattisesti aina yksinäisyyttä.

Sosiaalisesti aktiivisilla ihmisillä on pienempi ennenaikaisen kuoleman ja pitkäaikaiseen laitoshoitoon sijoittumisen riski kuin sosiaalisesti toimintoihin vähemmän osallistuvilla. **Yksinäiseksi itsensä tuntevista** ei ole saatavilla tilastotietoa Alavuden osalta, mutta vuoden 2018 tilastotiedon mukaan Etelä-Pohjanmaalla n. 24,6% 75 täyttäneistä osallistuu aktiivisesti järjestötoimintaan (koko maassa 26,2%) ja yksinäiseksi itsensä tuntee 9,2% 75 vuotta täyttäneistä. (koko maa 9,1%).

Kaupungin toiminnassa painopistettä pyritään viemään **ennaltaehkäiseviin toimintoihin ja kotiin vietäviin palveluihin**. Ikääntyvän väestön toimintakyvyn ja sosiaalisen hyvinvoinnin vahvistaminen ovat tärkeitä hyvän ikääntymisen tekijöitä.

Järjestöt ja seurakunnat tekevät merkittävää työtä ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Kaupungin liikuntapalvelut tekevät laaja-alaista yhteistyötä Kuusiolinna Terveys Oy:n ikäihmisten palveluiden kanssa ikäihmisten liikunnan lisäämiseksi. Lisäksi Lakeudenportin Kansalaisopisto järjestää ja kehittää ikäihmisten hyvinvointia edistävää toimintaa.

"Ikätorilla meidät on kohdattu aina, asiantuntevasti ja eteenpäin ohjaten, (esim. muistikuntoutusryhmiin) tarpeidemme mukaisesti"

KAUPUNGIN TAVOITTEET HYVINVOINNIN EDISTÄMISEKSI ERI IKÄRYHMISSÄ

Lapset, nuoret ja perheet

Tavoitteena on edistää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia seuraavilla toimenpiteillä:

Kasvu ympäristö

- Mahdollistetaan matalakynnys varhaisen tuen palveluihin ja panostetaan palvelujen perhelähtöisyyteen
- Pyritään pitämään koulukiusaaminen jatkossakin mahdollisimman pienenä alhaisena
- Kehitetään vuorovaikutusta kodin ja varhaiskasvatuksen/ koulun välillä
- Ylläpidetään ja kehitetään kouluviihtyvyyttä ja -turvallisuutta

Elintavat

- Tuetaan ja kannustetaan liikunnallisen elämäntapaan (kerhot, elintapa-ohjaus, liikuntapalvelut, reitit)
- Tuetaan päihteettömyyttä
- Mahdollistetaan säännöllinen, monipuolinen ja terveellinen ruokailu varhaiskasvatuksessa ja kouluissa

Osallistuminen, harrastaminen, vaikuttaminen

- Etsitään keinoja tarjota kaikille lapsille ja nuorille mahdollisuus harrastaa, osallistua ja vaikuttaa
- Järjestetään maksuttomia ja edullisia tapahtumia
- Avustetaan järjestöjen lapsi-, perhe- ja nuorisotyötä

Itsenäistyminen

- Koulutusmahdollisuuksien saaminen ja pitäminen paikkakunnalla
- Olemassa olevien toisen asteen koulutusten edelleen kehittäminen
- Tuetaan nuorten ensikosketusta työelämään (TET, kesätyöt, harjoittelut, kesätyöllistämistuki)
- Hoidetaan nuorten palveluita koordinoitusti, poikkihallinnollisesti ja eri toimijoiden kesken (mm. syrjäytymisen ehkäisy, Ohjaamo-toiminta)

KAUPUNGIN TAVOITTEET HYVINVOINNIN EDISTÄMISEKSI ERI IKÄRYHMISSÄ

Työikäiset

Tavoitteena on edistää työikäisten hyvinvointia seuraavilla toimenpiteillä:

Työ- ja koulutus- mahdollisuudet

- Työpaikkojen luominen Alavudelle yhteistyössä yritysten kanssa
- Koulutusmahdollisuuksien järjestäminen ja kehittäminen
- Työllisyyden kuntakokeiluun osallistuminen
- Homma hoidetaan - elinvoimaohjelman toimenpiteiden toteuttaminen

Hyvinvoinnin lisääminen

- Mahdollistetaan monipuoliset ja edulliset mahdollisuudet vapaa-ajan palveluihin
- Erityisryhmien uinti- ja kuntosalikortit
- Jatketaan elintapaohjausta Kuussoten ja Kuusiolinnan kanssa
- Ylläpidetään ja kehitetään reitistöjä ja ulkoliikuntamahdollisuuksia
- Huomioidaan terveysvaikutukset kaavoituksessa ja päätöksenteossa

Osallisuus, vaikuttaminen, asuminen

- Tuetaan kolmannen sektorin toimintaa avustuksin ja yhteisin hankkein
- Lisätään kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksia
- Mahdollistetaan virikkeellinen ja monipuolinen kulttuuri- ja vapaa-ajan tarjonta työikäisille
- Panostetaan viihtyisään asumiseen ja sosiaaliseen ympäristöön
- Kaupungin vuokra-asuntokantaa pidetään ajanmukaisena

KAUPUNGIN TAVOITTEET HYVINVOINNIN EDISTÄMISEKSI ERI IKÄRYHMISSÄ

Ikäihmiset

Tavoitteena on edistää ikäihmisten hyvinvointia seuraavilla toimenpiteillä:

Toimintakyky

- Mahdollistetaan kotona asuminen mahdollisimman pitkään uudenlaisia asumisratkaisuja hyödyntäen
- Tuetaan liikunnallista elämäntapaa erilaisilla ryhmäliikuntamahdollisuuksilla ja seniorikorteilla sekä mahdollistamalla yli 75 vuotiaille maksuton uinti ja kuntosali
- Huomioidaan ikäihmisten aktiivisen elämän tukeminen päätöksenteossa

Osallisuus, sosiaalinen elämä

- Avustetaan ikäihmisten järjestöjen toimintaa
- Tehdään aktiivista yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa ikäihmisten hyväksi
- Mahdollistetaan palveluliikenne

Laadukkaat palvelut

- Kotiin annettavat palvelut ja niiden kehittäminen
- Laadukkaat sotepalvelut
- Asumisen ja ympäristön esteettömyys ja liikkumismyönteisyys
- Teknologian hyödyntäminen ja sen opettelu varhaisessa vaiheessa

HollyBAG

HYVINVOINNIN EDISTÄMISTÄ TUKEVIA OHJELMIA

Asukkaiden hyvinvointi otetaan huomioon yhtenä strategisena päämääränä Alavuden kaupunkistrategiassa. Hyvinvoinnin edistäminen on otettu huomioon myös eri palvelualojen omissa strategisissa linjauksissa sekä päätöksenteossa.

Hyvinvoinnin edistämistä tukevia strategioita

- Homma hoidetaan - elinvoimaohjelma
- Hyvää ja kaunista - kulttuuriohjelma
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointia tukevat hankkeet ja muut toimenpiteet

- **Pienistä pitäen liikkujaksi** - varhaiskasvatuksen ja liikuntapalveluiden yhteishanke, joka edistää päiväkotikäisten ja koululaisten liikkumista
- **Kuuden tähden reitistö** - hanke
- **Hyvinvointivalmennus** - Alavuden kaupungin liikuntapalvelut ja Kuusiolinna Terveys Oy järjestävät maksutonta hyvinvointivalmennusta eli elintapaohjausta alavutelaisille aikuisille ja nuorille.
- **Voimaa vanhuuteen hankkeen** aikana saavutettujen ikäihmisten liikkumisen lisäämiseen tähtäävien toimenpiteiden ylläpito (erityisryhmät, kortit, tilat)
- **Työllisyyden kuntakokeilu**
- **Koulutusmahdollisuuksien järjestäminen** Alavudelle (Jamin toimipiste, sairaanhoitajakoulutus, korkeakouluverkosto)
- **Korkeakouluharjoittelijoille suunnattu ilmainen asumismahdollisuus**
- **Kunta kuuluu kaikille** - hanke, mikä tähtää kuntalaisten mielipiteiden ja kokemusten selvittämiseen ja vuoropuhelun tehostamiseen kaupungin kehittämiseksi ja kuntalaisten hyvinvoinnin parantamiseksi
- **Erityisavustus kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen** – nuorisopalveluiden hanke, joka tukee erityisesti nivelvaiheessa olevin nuorten siirtymistä ala-asteelta yläasteelle ja yläasteelta toiseen asteen oppilaitoksiin, sekä auttaa korjaamaan koronasta aiheutuneita haasteita kouluyhteisössä, sekä olla tukena mahdollisen etäopiskelun aikana. Yhteistyötä vahvistetaan myös muuhun alueella tehtävään koulunuorisotyöhön.

Vaikka ihmisten hyvinvointi ja terveys ovat yleisesti parantuneet viime vuosina, ovat erot tuloissa, asumisessa, omaisuudessa, koulutuksessa ja terveydessä ihmisten välillä kuitenkin hieman kasvaneet. Tämän vuoksi hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseen tähtäävät toimenpiteet on tärkeä ottaa esille asukkaiden hyvinvoinnin edistämistä suunniteltaessa ja kiinnittää erityistä huomiota heikommassa asemassa olevien terveyteen, osallisuuteen ja hyvinvointiin. Tätä kautta pystytään vaikuttamaan terveys- ja hyvinvointiogelmien kasaantumiseen, mikä vaikuttaa väestötasolla esimerkiksi palvelujen saatavuuteen, kustannuksiin ja työllisyyteen.

Tilastoissa ja indikaattoreissa käytetyt lähteet:

- Hyvinvointi- ja terveyserot:
<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot>
- Kouluterveyskysely, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset>
- Kuntien avainluvut, Tilastokeskus,
<https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut>
- Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet,
<https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index>
- Työllisyyskatsaukset, Etelä-Pohjanmaa:
<https://www.ely-keskus.fi/ely-etela-pohjanmaa-tyol-lisyyskatsaukset>
- Taloustutkimus Oy, Kuntien Asukaskokemus 2020. Tutkimusraportti 4.9.2020.

**Alavus on
asukkaitaan varten**

